

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება განაცხადზე 1-ლი დამატებითი ოქმის 1-ლ მუხლთან მიმართებით, რომ განმცხადებლების საკუთრების უფლებები დაირღვა ეროვნული სასამართლოს უარით წილის ამოღების შესახებ ბრძანების გაუქმებაზე ცოლის ქორწინების წილსა და ქალიშვილის საკუთრებაში არსებულ კომპიუტერთან დაკავშირებით. კონფისკაციის ღონისძიება განისაზღვრა იმ სისხლის სამართლის პროცესში, რომლის მხარეებსაც ისინი არ წარმოადგენდნენ.

განმცხადებლებს დაეკისრათ არათანაზომიერი ვალდებულება, რადგან მათ არ ჰქონდათ კონფისკაციის ღონისძიების ეფექტიანად გასაჩივრების შესაძლებლობა; შესაბამისად, დაირღვა „ის სამართლიანი ბალანსი, რომელიც უნდა დამყარდეს ქონებრივი უფლების დაცვასა და საჯარო ინტერესების მოთხოვნებს შორის“: დარღვევა.

საქმე „დენისოვა და მოისეევა რუსეთის წინააღმდეგ“

CASE OF DENISOVA AND MOISEYEVA v. RUSSIA

განაცხადი N 16903/03

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

1 აპრილი, 2010

ფაქტობრივი გარემოებები

განმცხადებლები - ნატალია დენისოვა და მისი ქალიშვილი, ნადეჟდა მოისეევა, არიან რუსეთის მოქალაქეები, დაბადებულები, 1949 და 1978 წლებში. ისინი არიან ვალენტინ მოისეევის ცოლი და ქალიშვილი, რომელსაც აგრეთვე შეტანილი ჰქონდა განაცხადი სასამართლოში (განაცხადი N 62936/00). 2010 წლის 1 აპრილის გადაწყვეტილებით, სასამართლომ დაასკვნა, რომ დაირღვა დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლი (საკუთრების დაცვა), რადგან განმცხადებლებს არ ჰქონდათ კონფისკაციის ღონისძიების გასაჩივრების ეფექტური შესაძლებლობა - პირველი განმცხადებლის ქორწინების წილსა და მეორე განმცხადებლის მფლობელობაში არსებულ კომპიუტერთან დაკავშირებით - რაც განხილულ იქნა 1998 წელს სისხლის სამართლის პროცესის დროს. განმცხადებლების ქმრისა და მამის წინააღმდეგ ღალატის გამო, რომლის მხარეებსაც ისინი არ წარმოადგენდნენ. წინამდებარე გადაწყვეტილებაში სასამართლომ განმცხადებლებს ერთობლივად მიაკუთვნა 8000 ევრო არამატერიალური ზიანისთვის და 496.80 ევრო ხარჯებისა და დანახარჯების ასანაზღაურებლად.

სამართალი

I. დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის სავარაუდო დარღვევა

39. განმცხადებლებმა იჩივეს დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის საფუძველზე მათი ქონებრივი უფლებების დარღვევის გამო, რადგან ეროვნულმა სასამართლომ უარი განაცხადა წილის ამოღების შესახებ ბრძანების ანულირებაზე პირველი განმცხადებლის საქორწინო წილსა და მეორე განმცხადებლის საკუთრებაში არსებულ კომპიუტერთან დაკავშირებით. დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის შემდეგნაირად იკითხება:

„ყოველ ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს აქვს თავისი საკუთრებით შეუფერხებელი სარგებლობის უფლება. მხოლოდ საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის შეიძლება ჩამოერთვას ვინმეს თავისი საკუთრება კანონითა და საერთაშორისო სამართლის ზოგადი პრინციპებით გათვალისწინებულ პირობებში.“

ამასთან, წინარე დებულებები არანაირად არ აკნინებს სახელმწიფოს უფლებას, გამოიყენოს ისეთი კანონები, რომელთაც ის აუცილებლად მიიჩნევს საჯარო ინტერესების შესაბამისად საკუთრებით სარგებლობის, ან გადასახადებისა თუ მოსაკრებლების ან ჯარიმების გადახდის უზრუნველსაყოფად.“

2. სასამართლოს შეფასება

(ა) ჰქონდათ თუ არა განმცხადებლებს სამართლიანი მოთხოვნის უფლება საკუთრებაზე

47. სასამართლო იმეორებს, რომ „საკუთრების“ ცნებას დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის მიხედვით დამოუკიდებელი მნიშვნელობა აქვს, რომელიც არ შემოიფარგლება ფიზიკური ნივთების ფლობით და ის დამოუკიდებელია ეროვნულ კანონმდებლობაში არსებული ოფიციალური კლასიფიკაციისგან: „საკუთრების“ ცნება არ შემოიფარგლება „არსებული საკუთრებით“, არამედ ის შეიძლება მოიცავდეს აქტივებს, სარჩელების ჩათვლით, რომლებთან დაკავშირებითაც განმცხადებელს შეუძლია განაცხადოს, რომ მას გააჩნია, საკუთრების უფლებისა ან ქონებრივი ინტერესის ეფექტური გამოყენების გონივრული და „კანონიერი მოლოდინი“ (იხ. *იონერილდიზი თურქეთის წინააღმდეგ*, [დიდი პალატა], N [48939/99](#), § 124, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-XII და *პრინცი ჰანს-ადამ II ლიხტენშტეინი გერმანიის წინააღმდეგ* [დიდი პალატა], N [42527/98](#), § 83, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2001-VIII). როცა საკუთრების ინტერესი მოთხოვნის სახეს ატარებს, ის შეიძლება მიჩნეულ იქნეს „აქტივად“ მხოლოდ მაშინ, როცა ამის საკმარისი საფუძველი არსებობს ეროვნულ კანონმდებლობაში, მაგალითად, იქ, სადაც

არსებობს ამის დამადასტურებელი, ეროვნული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი (იხ. *კოპეცკი სლოვაკიის წინააღმდეგ* [დიდი პალატა], N [44912/98](#), § 52, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-IX; *დრაონი საფრანგეთის წინააღმდეგ* [დიდი პალატა], N [1513/03](#), § 68, 6 ოქტომბერი 2005; *კორპორაცია ანჰოიზერ-ბუში პორტუგალიის წინააღმდეგ* [დიდი პალატა], N [73049/01](#), § 65, 11 იანვარი 2007).

48. საქმეში არსებულ ფაქტებთან დაკავშირებით გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ბ-ნ მოისევეის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის პროცესის მსვლელობისას, გამოძიებამ ამოიღო დიდი რაოდენობით საოჯახო ნივთები, მათ შორის, ვალუტა ნაღდი ფულის სახით, მსუბუქი ავტომანქანის გასაღები და რეგისტრაციის დოკუმენტები, ავტოფარების გასაღები და კომპიუტერი და შემდეგ მოახდინა მათი კონფისკაცია მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2001 წლის 14 აგვისტოს გაცემული კონფისკაციის შესახებ ბრძანების შესაბამისად. ბრძანების აღსრულება ავტოფარებთან მიმართებაში შეუძლებელი აღმოჩნდა ან შეწყდა, მანქანასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებების გამო. საბოლოოდ, კონფისკაციის ღონისძიება განხორციელდა ფულად სახსრებსა და კომპიუტერთან მიმართებაში, რომლებიც გაიყიდა სასამართლოს აღმასრულებლების მიერ.

49. რაც შეეხება ნაღდ ფულს, მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან ირკვევა, რომ ბ-ნ მოისევეის ოფისიდან ამოღებულ იქნა 1100 აშშ დოლარის ოდენობის თანხა, ხოლო დანარჩენი - 4,467 აშშ დოლარი მოისევეების ოჯახის საცხოვრებელი სახლიდან იქნა ამოღებული. მეორე განმცხადებლის ოთახიდან ამოიღეს კომპიუტერი. მხარეები არ დავობენ იმის შესახებ, რომ ის (მეორე მომჩივანი) იყო ამ კომპიუტერის ძირითადი მომხმარებელი.

50. პირველი განმცხადებელი აცხადებს, რომ მას ჰქონდა უფლება ჩამორთმეული ფულის საქორწინო წილზე; მეორე განმცხადებელი პრეტენზიას აცხადებს იმაზე, რომ კომპიუტერი მისი საკუთრებაა. განმცხადებლების სარჩელის არსი იმაში მდგომარეობდა, რომ ეროვნულმა სასამართლომ მათ არ მისცა ამ საკუთრების დაბრუნების მოთხოვნის შესაძლებლობა. შესაბამისად, დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლით გარანტირებული უფლების ჩარევის ფაქტის დადგენისას სასამართლოს მოეთხოვება, ზემოთ მოყვანილი პრეცედენტული სამართლის ქრილში, შეამოწმოს, განმცხადებლებს ჰქონდათ თუ არა, ჩამორთმეული საკუთრების დაბრუნების გონივრული და კანონიერი მოლოდინი.

51. სასამართლო აღნიშნავს, რომ პირველ რიგში, რუსეთის სამოქალაქო და საოჯახო სამართლის კოდექსი განსაზღვრავს მეუღლეების მიერ ქორწინების პერიოდში შეძენილი საკუთრების ერთობლივ ფლობას. მეუღლეთა ერთობლივ ქონებასთან დაკავშირებით პირველ განმცხადებელსა და მის ქმარს შორის რაიმე სხვა სახის გარიგების დამამტკიცებელი საბუთის არარსებობის პირობებში, მათ საქმეში გამოყენებულ იქნა აღნიშნული სამართლებრივი რეგულაცია. გარდა ამისა,

საოჯახო და სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისი დებულებებით, ბავშვები იყვნენ იმ ნივთების კანონიერი მფლობელები, რომლებიც მათ საჩუქრად მიიღეს თავიანთი მშობლებისგან. ფლობაში ცვლილება განხორციელდა საჩუქრის გადაცემის მომენტში და არ არსებობდა წერილობითი მოთხოვნა. ამგვარად, პირველ განმცხადებელს შეეძლო კანონიერად ემტკიცებინა, რომ მას უფლება ჰქონდა ოჯახის ქონების იმ წილზე, რაც ანალოგიური იყო მისი ქმრის წილისა, მეორე განმცხადებელს კი შეეძლო ემტკიცებინა, რომ მას ჰქონდა უფლება მშობლების მიერ მიცემულ კომპიუტერზე.

52. ეროვნული პრეცედენტული სამართალი, რომელიც კოდიფიცირებულია უზენაესი სასამართლოს სავალდებულო ძალის მქონე გადაწყვეტილებებში, მიუთითებს იმაზე, რომ კონფისკაციის შესახებ ბრძანებები ვერ „შეეხებოდა სხვა პირების იმ წილს, რომლებიც მსჯავრდებულთან ერთობლივად ფლობენ მოცემულ ქონებას“ და მოითხოვდა საერთო იურისდიქციის სასამართლოსგან „მასთან ერთად მცხოვრები მსჯავრდებულის ოჯახის წევრების უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების“ პატივისცემას. მხოლოდ თუ მომდევნო სამოქალაქო სამართალწარმოებების დროს გაირკვეოდა - სისხლის სამართლის პროცესებში დადგენილი ფაქტების მიუხედავად, რომ მოცემული ქონება შეძენილ იქნა დანაშაულებრივი გზით, მაგრამ დარეგისტრირდა სხვა პირების სახელზე მათი კონფისკაციის თავიდან აცილების მიზნით, სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო. მოცემულ საქმეში, საკუთრების რეალურ ფლობასთან დაკავშირებით სასამართლოს შეცდომაში შეყვანის განზრახვის ფაქტი მისი კონფისკაციის მიზნით რომელიმე პროცესის დროს არ დადგენილა.

53. უზენაესი სასამართლოს შემდგომი დადგენილებით, სამოქალაქო სასამართლოს მხედველობაში უნდა მიეღო მეუღლეების ერთობლივ მფლობელობაში არსებული ერთიანი ქონება და მეუღლეთა წილის თანაბარი მოცულობის პრეზუმფციის გათვალისწინებით, განესაზღვრა თითოეული მეუღლის წილის რეალური მოცულობა, რომელშიც უნდა შესულიყო კონფისკაციას დაქვემდებარებული და დაუქვემდებარებელი ნივთები. შესაბამისად, როგორც ჩანს, პირველ განმცხადებელს, ამ დებულებებზე დაყრდნობით, შეეძლო კანონიერად მოეთხოვა ერთობლივ მფლობელობაში არსებული ქონების თანაბარი წილის მიღება.

54. ზემოაღნიშნულის კონტექსტში, სასამართლო ადგენს, რომ პირველი განმცხადებლის პრეტენზიას - მეუღლის კუთვნილ წილზე და მეორე განმცხადებლის პრეტენზიას - კომპიუტერზე, გააჩნია საფუძველი ისეთ საკანონმდებლო აქტებში, როგორებიცაა რუსეთის სამოქალაქო და საოჯახო სამართლის კოდექსები და უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენილი პრეცედენტული სამართალი. მათ შეეძლოთ დასაბუთებულად და კანონიერად განეცხადებინათ, რომ 2001 წლის 15 აგვისტოს ბრძანება კონფისკაციის შესახებ იყო მათი საკუთრების მშვიდობიანი ფლობის უფლების ხელის შეშლა და

სასამართლოს მოეთხოვება განსაზღვროს, ეროვნულმა სასამართლომ შეისწავლა თუ არა მათი განაცხადი დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის შესაბამისად.

(ბ) მოხდა თუ არა განმცხადებლების მოთხოვნათა შესწავლა დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის შესაბამისად

55. დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლი შედგება სამი მკაფიო წესისგან: პირველი წესი, რომელიც მოცემულია პირველი აბზაცის პირველ წინადადებაში, ზოგადი ხასიათისაა და მასში ჩამოყალიბებულია საკუთრების მშვიდობიანი ფლობის პრინციპი; მეორე წესი, რომელიც მოცემულია პირველი აბზაცის მეორე წინადადებაში, ეხება საკუთრების ჩამორთმევას და მას გარკვეულ პირობებს უქვემდებარებს; მესამე წესი, რომელიც მოცემულია მეორე აბზაცში, აღიარებს, რომ ხელმომწერ სახელმწიფოებს, სხვა უფლებებთან ერთად, აქვს უფლება გააკონტროლონ საკუთრების გამოყენება საჯარო ინტერესის შესაბამისად (იხ. *ბრონიოვსკი პოლონეთის წინააღმდეგ*, [დიდი პალატა], N [31443/96](#), §134, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-V). მხარეებს დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის წესის საკითხზე, რომლითაც უნდა მოხდეს საქმის განხილვა, მკაფიო პოზიცია არ დაუკავებიათ. სასამართლო მიიჩნევს, რომ არაა საჭირო ამ საკითხის გადაწყვეტა, ვინაიდან დასაბუთების საკითხზე არსებითად ერთი და იგივე პრინციპები ვრცელდება და ისინი მოიცავენ ნებისმიერი ჩარევის მიზნის კანონიერებას, აგრეთვე მის თანაზომიერებასა და სამართლიანი ბალანსის დაცვას.

56. სასამართლო ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის პირველი და უმნიშვნელოვანესი მოთხოვნაა ის, რომ სახელმწიფო ორგანოს მხრიდან ნებისმიერი ჩარევა საკუთრების მშვიდობიან ფლობაში უნდა იყოს „კანონიერი“. მეორე აბზაცი ადგენს, რომ სახელმწიფოებს უფლება აქვთ გააკონტროლონ საკუთრების გამოყენება „კანონების“ აღსრულებით. გარდა ამისა, კონვენციის ყველა მუხლისთვის დამახასიათებელია კანონის უზენაესობა, როგორც დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთი ფუნდამენტალური პრინციპი. საკითხი იმის შესახებ, დამყარდა თუ არა სამართლიანი ბალანსი საჯარო ინტერესის მოთხოვნებსა და პირის ფუნდამენტური უფლებების დაცვის მოთხოვნებს შორის, რელევანტური ხდება მხოლოდ მაშინ, როცა დადგინდება, რომ აღნიშნულმა ჩარევამ დააკმაყოფილა კანონიერების მოთხოვნა და ის არ იყო თვითნებური (იხ. *ბაკლანოვი რუსეთის წინააღმდეგ*, N [68443/01](#), § 39, 9 ივნისი, 2005 წ. და *ფრიზენი რუსეთის წინააღმდეგ*, N [58254/00](#), § 33, 24 მარტი, 2005 წ.).

57. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოსკოვის სასამართლოს 2001 წლის 14 იანვრის გადაწყვეტილებაში ან რომელიმე სხვა ეროვნულ დონეზე მიღებულ გადაწყვეტილებაში არაა მოხსენიებული კონფისკაციის ღონისძიებასთან დაკავშირებული კონკრეტული სამართლებრივი ნორმები. ამის გამო სასამართლოს უწევს ვარაუდების დაშვება იმასთან დაკავშირებით, თუ რა

საფუძველზე განხორციელდა უფლებაში ჩარევა. მართალია, თავად გადაწყვეტილება ცალსახად არ მიუთითებდა იმ დებულებებზე, რომლებიც მის საფუძველს ქმნიდნენ, თუმცა გასაგები შეიძლება იყოს ის, რომ კონფისკაციის შესახებ ბრძანება გაიცა, როგორც დამხმარე საჯარიმო სანქცია სისხლის სამართლის კოდექსის 52-ე და 275-ე მუხლის საფუძველზე და რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 86-ე მუხლის მე-4 პუნქტთან კომბინაციაში. განხილვის პროცესში მყოფი ჩარევა, შესაბამისად, უნდა ჩაითვალოს „კანონიერად“.

58. სასამართლო მიიჩნევს, რომ სისხლის სამართლის პროცესში კონფისკაცია ემსახურება საჯარო ინტერესს, რადგან დანაშაულებრივი ქმედებების გზით მოპოვებული ფულის ან ქონების, ან იმ ქონების კონფისკაცია, რომელიც შეძენილ იქნა დანაშაულებრივი ქმედებებიდან მიღებული შემოსავლებით, წარმოადგენს დანაშაულის აღკვეთის აუცილებელ და ეფექტურ მეთოდს (იხ. *რაიმონდო იტალიის წინააღმდეგ*, 1994 წლის 22 თებერვლის განჩინება, სერია A, N 281-A, გვ. 17, § 30). კონფისკაციის ასეთი ღონისძიებები შეესაბამება ევროპის საბჭოს ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღებისა და კონფისკაციის შესახებ კონვენციის მიზნებს, რომელიც კონვენციის ხელშემკვრელი სახელმწიფოებისგან მოითხოვს სერიოზულ დანაშაულთან მიმართებაში ხელშემწყობი ორგანოებისა და დანაშაულებრივი ქმედებებიდან მიღებული შემოსავლის კონფისკაციის დაწესებას (მე-3 მუხლის მე-3 პუნქტი). ამგვარად, დანაშაულის გზით მოპოვებული საკუთრებასთან დაკავშირებით კონფისკაციის შესახებ ბრძანების გამოცემა ემსახურება საჯარო ინტერესებს და წარმოადგენს დანაშაულის შემაკავებელ ფაქტორს და უზრუნველყოფს, რომ დანაშაული არ იქნება მომგებიანი (იხ. *ფილიპსი დიდი ბრიტანეთის წინააღმდეგ*, N [41087/98](#), §52, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2001-VII და *დასას ფონდი და სხვები ლიხტენშტეინის წინააღმდეგ*, (განჩინება), N [696/05](#), 10 ივლისი, 2007 წ.

59. სასამართლოს მოსაზრებით, მართალია, დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლის მეორე აბზაცი არ შეიცავს ცალსახა პროცედურულ მოთხოვნებს, მისი მუდმივი მოთხოვნაა ის, რომ ქვეყნის შიგნით წარმოებულ პროცესებში დაზარალებულ პირს მიეცეს გონივრული შესაძლებლობა, რათა მან თავისი საქმე დააყენოს პასუხისმგებელი ორგანოს წინაშე იმ ღონისძიებების ეფექტურად გასაჩივრების მიზნით, რომლებიც ერევიან ამ დებულებით გარანტირებულ მის უფლებაში. იმის გარკვევისას, ეს პირობა დაკმაყოფილდა თუ არა, მოქმედი პროცედურები ყველა მხრივ უნდა იქნეს გათვალისწინებული (იხ. *ჯოკელა ფინეთის წინააღმდეგ*, N [28856/95](#), §45, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2002-IV და *აგოსტი დიდი ბრიტანეთის წინააღმდეგ*, 1986 წლის 24 ოქტომბრის განჩინება, სერია A, N 108, § 55).

60. წინამდებარე საქმეში, ბრძანება ყადაღისა და შემდგომი კონფისკაციის შესახებ გაიცა და აღსრულდა ბ-ნი მოსიევის წინააღმდეგ წარმოებული სისხლის

სამართლის პროცესის ფარგლებში. განმცხადებლები ამ პროცესში მხარეებს არ წარმოადგენდნენ და არ გააჩნდათ მათში მოთხოვნის ან რაიმე განცხადების გაკეთების უფლება. კონფისკაციის შესახებ ბრძანების გამოცემისას, განაჩენის გამომტან სასამართლოს არ შეუსწავლია, ყადაღას დაქვემდებარებული საკუთრების რომელიმე ობიექტი ეკუთვნოდა თუ არა პირველ ან/და მეორე განმცხადებელს. პირველმა განმცხადებელმა სააპელაციო სასამართლოში გააკეთა განცხადება კონფისკაციის შესახებ ბრძანებიდან მისი, როგორც მეუღლის წილის და ავტოფარების ამოღებაზე, მაგრამ მან პასუხი არ მიიღო და არც სააპელაციო პროცესში მონაწილეობის შესაძლებლობა მიეცა. 2003 წლის 27 თებერვლით დათარიღებულ ხოროშევსკის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილებაში აღინიშნა, რომ პირველ განმცხადებელს ჰქონდა სისხლის სამართლის გადაწყვეტილების იმ ნაწილში გასაჩივრების შესაძლებლობა, რომელიც ეხებოდა სადავო ქონებას, მაგრამ მან არ მიუთითა ის სამართლებრივი ნორმა, რომელიც შესაძლებლობას მისცემდა იმ პირს, რომელსაც არ ჰქონდა სისხლის სამართლის პროცესში მონაწილეობის უფლება, შეეტანა სარჩელი. თავის მხრივ, სახელმწიფომ არ მიუთითა რუსეთის კანონმდებლობის ის დებულებები, რომელთა მიხედვითაც, მსჯავრდებულის მეუღლეს ან ქალიშვილს შესაძლებლობა მისცემოდათ, გაეკეთებინათ განცხადებები პროცესზე ან სააპელაციო სასამართლოში.

61. იმ საკუთრების ფლობა, რომელიც ექვემდებარება კონფისკაციის შესახებ ბრძანებას, გაასაჩივრეს პირებმა, რომლებიც არ წარმოადგენდნენ სისხლის სამართლის პროცესის მხარეებს, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 442-ე მუხლი ამ პირებს უფლებას ანიჭებს, თავიანთი საკუთრების უფლებები სამოქალაქო სამართალწარმოების მეშვეობით დაამტკიცონ. განმცხადებლებმა ისარგებლეს ამით და აღძრეს ორი სამოქალაქო სარჩელი; პირველი მათგანი აღიძრა აღმასრულებელთა სამსახურისა და ფედერალური უსაფრთხოების სამსახურის წინააღმდეგ, ეს უკანასკნელი წარმოადგენდა სახელმწიფო მბრალდებელს (პროკურატურის ორგანოს) ბ-ნ მოისეევის საქმეში და შემდგომ - ფედერალური ქონების ფონდის წინააღმდეგ. მათი საჩივრების განხილვისას, სასამართლოს ყურადღება უნდა მიექცია იმისთვის, რომ შესაძლოა, ჩამორთმეული ქონება ეკუთვნოდა ოჯახის წევრებს და არა თავად ბ-ნ მოისეევს და უნდა შეესწავლა, შეიძლება თუ არა ყოფილიყვნენ განმცხადებლები მათი მფლობელები. თუმცა, სამოქალაქო სასამართლომ უარი თქვა მხედველობაში მიეღო დაცვის მოთხოვნების კონკრეტული გარემოებები ან ფაქტი დამოუკიდებლად შეესწავლა, მან მხოლოდ ხელახლა განსახილველად დააბრუნა გადაწყვეტილება ბ-ნი მოისეევის სისხლის სამართლის საქმეში. ამგვარად, 2003 წლის 27 თებერვალს ხოროშევსკის რაიონულმა სასამართლომ განსახილველად არ მიიღო პირველი განმცხადებლის სარჩელი იმ მიზეზით, რომ მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს უკვე დადგენილი ჰქონდა, რომ „სადავო ქონება მოპოვებულ იქნა დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად“. 2005 წლის 9 აგვისტოს, იმავე რაიონულმა სასამართლომ განსახილველად არ მიიღო მისი განახლებული სარჩელი, აღნიშნა რა, რომ „წინა საქმეში სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებით დადგენილი

ფაქტები სასამართლოსთვის სავალდებულო ხასიათისაა“, და უარყო მეორე განმცხადებლის სარჩელი, ვინაიდან მოხდა „კომპიუტერის კონფისკაცია და გაყიდვა“.

62. ხოროშევსკის რაიონული და მოსკოვის საქალაქო სასამართლოს მიერ განმცხადებლების საკუთრების დამტკიცების მოთხოვნის კონკრეტული გარემოებების მხედველობაში მუდმივად მიუღებლობა წინააღმდეგობაში მოდიოდა რუსეთის კანონმდებლობის მოთხოვნებთან. სავალდებულო ხასიათის გადაწყვეტილებებით, უზენაესი სასამართლო პლენარულ სხდომაზე თანამიმდევრულად შეახსენებდა საერთო იურისდიქციის სასამართლოებს, რომ კონფისკაციის შესახებ ბრძანება შეიძლება მხოლოდ გამოყენებულიყო ერთობლივ მფლობელობაში არსებული საკუთრების მსჯავრდებულის წილზე და ამ ბრძანებას არ შეეძლო შეეღობა ერთად მცხოვრები ოჯახის წევრების საკუთრების უფლებები, თუკი არ დადგინდებოდა, რომ ქონება შეძენილ იქნა და ოჯახის წევრების სახელზე დარეგისტრირდა დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად, მათი კონფისკაციის თავიდან აცილების მიზნით. ინტერესთა სათანადო ბალანსის მისაღწევად, მეუღლეების წილის კონფისკაციისგან გათავისუფლების მოთხოვნის შემსწავლელ სასამართლოს მოეთხოვებოდა დაედგინა თითოეული მეუღლის წილი, მთლიანობაში ოჯახის საკუთრების (ქონების) მითითებით, რათა თითოეული მეუღლის წილს შეედგინა როგორც კონფისკაციით ჩამორთმეული, ისე ჩამოურთმეველი ნივთები. პირველმა განმცხადებელმა მეუღლეების ერთობლივ მფლობელობაში არსებული საკუთრების ნახევარზე თავისი მოთხოვნა გაამყარა იმ დამამტკიცებელი საბუთით, რომლითაც შესაძლებელი იყო ოჯახის საკუთრების სულ მცირე გარკვეული ნაწილის კანონიერი წარმომავლობა, მაგალითად, ბ-ნ მოისეევის ცნობით ხელფასის შესახებ, გაცემული საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ და ავტომანქანის ავტოფარების საიჯარო ხელშეკრულებით. ეროვნული სასამართლოს ეს სამხილი დაუშვებლად არ უცვნიდა, თუმცა მათ განჩინებებში იგი არ იყო აღნიშნული, უფრო მეტიც, არ შეიცავდა ოჯახის საკუთრების შემადგენლობის რაიმე ანალიზს. შესაბამისად, კეთდება დასკვნა, რომ ეროვნულმა სასამართლომ არ ჩაატარა ოჯახის საკუთრებისა და ოჯახის წევრების უფლებების დაბალანსების გლობალური შეფასება; ორივე მათგანი საჭირო იყო მოქმედი ეროვნული კანონმდებლობის დებულებებით.

63. რუსეთის სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში საკანონმდებლო შესწორების შემდეგ ბ-ნ მოისეევის მიერ მანქანაზე საკუთრების ფლობის აღდგენისა და აღმასრულებლების მიერ იმის დადგენის შემდეგ, რომ საბანკო აქტივების, პირადი საკუთრებისა და ავტოფარების კონფისკაცია ფიზიკურად შეუძლებელი იყო, პირველმა განმცხადებელმა ხელახლა შეიტანა თავისი სარჩელი სადავო ფულად სახსრებში მეუღლის წილის მოთხოვნით, ხოლო მეორე განმცხადებელმა მოითხოვა კომპიუტერზე მისი უფლების დადასტურება. მეორე სამოქალაქო სარჩელის განხილვა მოხდა ანალოგიურად, შემაჯამებელი ფორმით. ეროვნულმა სასამართლომ არ გაითვალისწინა მომჩივნების მიერ წარმოდგენილი

მტკიცებულება და გაკეთებული განცხადებები და არ მოახდინა ოჯახის საკუთრების გლობალური შეფასება მეუღლეების წილის განსაზღვრის მიზნით. რაც შეეხება მეორე განმცხადებლის სარჩელს კომპიუტერთან დაკავშირებით, მის განხილვაზე ანალოგიურად ითქვა უარი, რაიმე დამატებითი განმარტების გარეშე იმასთან დაკავშირებით, თუ რატომ იყო არადადამაჯერებელი მისი განცხადება იმის შესახებ, რომ კომპიუტერი მას მშობლებმა საჩუქრად გადასცეს. ხოროშევსკის რაიონულ და მოსკოვის საქალაქო სასამართლოებს თავიანთ გადაწყვეტილებებში არ მოუხსენიებიათ ან მიუთითებიათ სამოქალაქო ან საოჯახო კოდექსის რაიმე დებულება.

64. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლებს დაეკისრათ არათანაზომიერი ტვირთი, რომელიც კანონიერად ჩაითვლებოდა მხოლოდ მაშინ, თუ მათ შესაძლებლობა ექნებოდათ ეფექტურად გაესაჩივრებინათ სისხლის სამართლის იმ პროცესში დაკისრებული კონფისკაციის ზომა, რომლის მხარეებსაც ისინი არ წარმოადგენდნენ; თუმცა, შემდგომ სამოქალაქო საქმისწარმოებისას მათ ამ შესაძლებლობაზე უარი ეთქვათ და შესაბამისად, დაირღვა „სამართლიანი ბალანსი, რომელიც უნდა დამყარებულიყო საკუთრების უფლების დაცვასა და საჯარო ინტერესებს შორის“ (იხ. *ჰენტრიხი საფრანგეთის წინააღმდეგ*, 1994 წლის 22 სექტემბრის განჩინება, სერია 1, N 296-A, § 49).

65. შესაბამისად, დაირღვა დამატებითი N 1 ოქმის 1-ლი მუხლი.